

Stupňování přídavných jmen

Jakostní přídavná jména je možno stupňovat. Tvary 2. a 3. stupně jsou jednoduché nebo opisné.

DRUHÝ STUPEŇ PŘÍDAVNÝCH JMEN

Tvar	Způsob tvoření	Příklady
jednoduchý	kmen + -ee (-ей) kmen + -e	красі́вее (красі́вей) лёгче, ти́ше
složený	бо́лее + základní tvar ме́нее + základní tvar	бо́лее краси́вый (-ая, -ое, -ые) ме́нее краси́вый (-ая, -ое, -ые)

POZNÁMKY:

1. Příponou **-ee (-ей)** se tvoří 2. stupeň od přídavných jmen, která nemění kmenovou souhlásku: бы́стрее, дли́ннее, крупнее, си́льнее, теплее, труднее.

Přízvuk u dvouslabičných slov přechází na příponu: но́вый – но́вее, у́мный – умнее.

Přípona **-ей** je hovorovější.

2. Při tvoření 2. stupně příponou **-e** dochází ke změně kmenové souhlásky:

к – ч: кре́пкий – кре́пче, мя́гкий – мя́гче, гро́мкий – гро́мче, ме́лкий – ме́льче;

г – ж: доро́гой – доро́же, стрóгий – стрóже;

х – ш: ти́хий – ти́ше, сухи́й – су́ше, глухо́й – глу́ше;

д – ж: твёрдый – твёрже, молодóй – молóже;

т – ч: бога́тый – бога́че, круто́й – кру́че, ale: же́лтый – желтее, знамені́тый – знамені́тее a jiná na -і́тый, -і́стый;

ст – щ: простой – проще, чистый – чище, толстый – толще, частый – чаще;

в – вл: дешёвый – дешёвле, ostatní přídavná jména s kmenem zakončeným na -в tvoří komparativ příponou -ее: новый – новее, красивый – красивее.

3. Někdy se při tvoření vypouští část kmene **-к-, -ок-:** редкий – реже, гладкий – глаже, жидкий – жиже, короткий – короче, близкий – ближе, низкий – ниже, узкий – уже, высокий – выше, широкий – шире, сладкий – слаще, глубокий – глубже.
4. Příponou **-ше** se tvoří 2. stupeň od přídavných jmen далёкий – дальше, долгий – дольше, старый – старше, тонкий – тоньше. Stejnou příponu mají také příslovce дальше (далекó), раньше (рано).
5. V některých případech se tvoří 2. stupeň od jiného kmene: хороший – лучше, плохой – хуже, маленький – меньше.
6. Několik přídavných jmen tvoří jednoduchý 2. stupeň též příponou **-ший:** больший (большóй), меньший, лучший, худший, младший, старший, высший, низший. Tyto tvary (kromě больший) mají však většinou význam 3. stupně: товар лучшего (высшего) качества (zboží nejvyšší kvality), высший (низший) сорт чая (nejlepší/nejhorší druh čaje), в худшем случае (v nejhorším případě), по меньшей мере (při nejmenším). Užívají se mnohdy v terminologických výrazech: высшее образование (vysokoškolské vzdělání), старший преподаватель (odborný asistent), младший лейтенант (podporučík).
7. Předpona **по-** dodává tvarům význam **trochu, o něco:** постарше – trochu, о něco starší, повеселее – trochu, о něco veselejší. Mohou vystupovat i jako přívlastek za svým podstatným jménem: Покажите мне костюм подешёвле. = Покажите мне более дешёвый костюм.

8. V češtině se používá tzv. **komparativ absolutní**, který nevyjadřuje srovnání, nýbrž omezenou míru vlastnosti. Ruština zde užívá jiného formálního prostředku:

(odjet na) kratší dobu – короткое время, непродолжительное время

starší člověk – пожилой человек

menší dárky – небольшие подарки

bohatší rodina – довольно богатая семья

silnější muž – толстоватый мужчина

mladší chlapec – парень помоложе

9. Srovnávaný předmět u jednoduchých tvarů se vyjadřuje **2. pádem** nebo spojkou **чем**: Сестра је младší než já. – Сестра молóже меня. (Сестра молóже, чем я). U složených tvarů se srovnávaný předmět vyjadřuje spojkou **чем**: Фильм бóлее интересный, чем спектакль.

10. Opisné tvary se používají hojněji v knižním stylu, tvary jednoduché jsou spíš hovorovější.

11. Složené tvary se používají především v přívlastku, např.: Я читаю бóлее интересную статью. Jednoduché tvary se užívají v přísudku: Пэтя выше меня.

TŘETÍ STUPEŇ PŘÍDAVNÝCH JMEN

Tvar	Způsob tvoření	Příklady
jednoduchý	kmen + -ейший kmen + -айший	красивейший строжайший
složený	самый + základní tvar наиболее + základní tvar (наименее) jednoduchý 2. stupeň + всего jednoduchý 2. stupeň + всех	самый красивый наиболее красивый красивее всего красивее всех

ПОЗНАМКИ:

1. Tvary s příponou **-а́йший** se tvoří pouze od přídavných jmen, u nichž se mění **к, г, х** v **ч, ж, ш**: **кре́пкий** – **крепча́йший**, **стро́гий** – **строжа́йший**, **ти́хий** – **тиша́йший**. V ostatních případech se připojuje přípona **-ейший**. **Přízvuk** je na stejném místě jako u jednoduchého tvaru 2. stupně: **интереснее** – **интереснейший**, **яснее** – **яснейший**. Přípona **-а́йший** je vždy přízvučná. Jednoduché tvary se používají převážně v přívlastku.
2. Jednoduché tvary 3. stupně většinou označují velmi vysoký stupeň příznaku (**elativ**): **важне́йшая** пробле́ма – nejdůležitější (velmi důležitý) problém, **добра́йший** челове́к – velmi dobrý člověk, **талантливейший** студе́нт – velmi nadaný student, **мельча́йшие** подро́бности – nejmenší podrobnosti apod.
3. Opisné tvary se **са́мый** jsou stylisticky neutrální, se slovem **наибо́лее (наиме́нее)** se používají spíše v knižním stylu. Používá se jich v přívlastku i v přísudku.
4. Opisné tvary se slovem **всех (всего́)** se užívají pouze v přísudku. **Всех** se používá tehdy, jestliže porovnáváme osoby nebo věci stejného druhu: Он умне́е всех. Э́то зда́ние краси́вее всех (зда́ний). **Всего́** se užívá tehdy, jestliže porovnáváme s ostatními druhy: Здо́ровье доро́же всего́.
5. U několika přídavných jmen je možno tvořit třetí stupeň předponou **наи-** (pozor na pravopis!): **наилу́чший**, **наиме́ньший**, **наиху́дший**, **наибо́льший**, **наивы́сший**. Užívají se zejména v knižním stylu.